

Vyučovací předmět: **VLASTIVĚDA**

A. Charakteristika vyučovacího předmětu.

a) Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Předmět vlastivěda přináší žákům základní poznatky o významných společenských, kulturních a historických okolnostech života lidí. Formuje u žáků vědomí příslušnosti k vlastnímu národu, rozvíjí zájem žáků o poznávání života, tradic, zvyklostí a zvláštností společnosti v různých historických obdobích. Žáci poznávají místní krajinu, oblast a vytvářejí si ucelenou počáteční představu o České republice a jejím zařazení do společenství evropských států.

Předmět vlastivěda je členěn do tří tematických okruhů:

1. Místo, kde žijeme

Žáci získávají základní poznatky a vědomosti o místní krajině, místní oblasti a vytvářejí si tak ucelenou představu o České republice, o jejích jednotlivých oblastech, sousedních státech i dalších státech Evropy. Učí se pracovat s plánem, náčrtem a mapou, získané vědomosti využívají v praktických situacích (např. v dopravní výchově). Různé činnosti a úkoly by měly přirozeným způsobem probudit v žácích kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet jejich národní cítění a vztah k naší zemi i k ostatním státům Evropy.

2. Lidé kolem nás

Žáci si osvojují a upevňují zásady vhodného chování a jednání mezi lidmi, uvědomují si význam a podstatu ~~tolerance~~, pomoci a solidarity mezi lidmi, vzájemné úcty, snášenlivosti a rovného postavení mužů a žen. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, se světem financí, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy).

3. Lidé a čas

Žáci se učí orientovat v dějích a v čase. Utvářejí si základní představu o způsobu života svých předků v různých historických obdobích i o způsobu života lidí v sousedství vlasti. Je důležité, aby žáci mohli samostatně vyhledávat, získávat a zkoumat informace z dostupných zdrojů.

Potřebné vědomosti a dovednosti žáci získávají především tím, že pozorují názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace atd.

Učební plán

Předmět Vlastivěda je vyučován ve 4. – 5. ročníku. Časové upřesnění učiva bude vymezeno v individuálních časově tematických plánech, které si budou učitelé každoročně vytvářet sami.

Vyučovací předmět	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	Celkem
Vlastivěda	-	-	-	2	2	4

Organizační vymezení

Třídu učíme jako celek. Členění hodiny plánujeme tak, aby na konci hodiny byl splněn počáteční cíl. K tomu využíváme různé metody a formy práce, které žáky motivují a podněcují k seberealizaci, respektování a spolupráci v rámci kolektivu.

b) Výchovné a vzdělávací strategie

Klíčové kompetence	V tomto předmětu budou učitelé pro utváření a rozvoj klíčových kompetencí využívat zejména tyto strategie:
Kompetence k učení	<ul style="list-style-type: none"> ➤ učit žáky užívat obecné termíny, symboly a znaky z vlastivědy ➤ vést žáky k aktivnímu vyhledávání a třídění informací a jejich propojování ➤ nabízet žákům různé způsoby, metody a formy učení, které jim umožní samostatně organizovat a řídit vlastní učení
Kompetence k řešení problémů	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vést žáky k tomu, aby vnímali problémové situace ve škole i mimo ni, učit je rozpoznávat a chápat problémy a nesrovnalosti ➤ ukazovat žákům různé druhy informací, které mohou vést k řešení problémů, k jejich ověřování a srovnávání ➤ umožňovat žákům vyjadřovat závěry svých pozorování a obhajovat je ➤ vést žáky k orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního rozpočtu

<p>Kompetence komunikativní</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ rozvíjet u žáků dovednost správně, výstižně a logicky formulovat své myšlenky a názory na lidskou společnost a historické události ➤ seznamovat žáky s různými typy textů a obrazových materiálů o probíraných tématech (kroniky, encyklopedie, internet, výukové programy, ...) ➤ upozorňovat na využívání širokých možností informačních a komunikačních prostředků ➤ vést žáky k bezpečné komunikaci prostřednictvím elektronických médií
<p>Kompetence sociální a personální</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vést žáky ke schopnosti pracovat ve dvojici a v menší pracovní skupině při vyhledávání informací vlastivědného charakteru ➤ předkládat žákům možnosti stanovení pravidel pro činnost skupiny a vést je k jejich dodržování ➤ individuálním přístupem budovat sebedůvěru žáka a jeho samostatný rozvoj ➤ nabízet žákům přiměřeně náročné úkoly, aby dosahovali pocitu sebeuspokojení
<p>Kompetence občanské</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ na základě příkladů z historie vést žáky k respektování přesvědčení druhých lidí ➤ vést žáky k respektování pochopení a chránění našich tradic a kulturního i historického dědictví
<p>Kompetence pracovní</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ motivovat žáky k zodpovědnému přístupu k zadaným úkolům a k úplnému dokončení práce ➤ navozovat dostatek modelových situací, které povedou žáky k praktickému ověřování znalostí z vlastivědy

B. Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

4. ročník

Tematický okruh: Místo, kde žijeme		
Výstupy	Učivo	Průřezová témata (PT) Mezipředm. vztahy (MV)
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu ➤ určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě ➤ v modelových situacích vyhodnotí nebezpečná místa v silničním provozu a v hromadné dopravě a určuje vhodný způsob bezpečného chování ➤ pomocí map charakterizuje přírodní prvky svého okolí – povrch, podnebí, vodstvo ➤ ukáže na regionální mapě významné zemědělské, průmyslové, rekreační a chráněné oblasti ➤ vyjmenuje výrobní podniky a služby v okolí ➤ reprodukuje pověsti o své obci ➤ vysvětlí svými slovy postavení ČR v Evropě ➤ rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam 	<ul style="list-style-type: none"> • obec, místní krajina – poloha, minulost a současnost obce • naše vlast – domov, národ, státní zřízení a politický systém, státní správa, samospráva, státní symboly, armáda ČR • okolní krajina • regiony ČR – nejvýznamnější české a moravská města a oblasti • vodstvo • hory a pohoří • surovinové zdroje, výroba, zemědělství, služby a obchod • mapa – grafika, vysvětlivky, druhy map, značky 	<p>PT: VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH - Evropa a svět nás zajímá</p> <p>MV: <u>Matematika</u> Závislosti, vztahy a práce s daty</p> <p>Evaluace</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozorování žáka při práci ve skupině, ve dvojicích, podíl na vykonané práci - rozhovor – diskuse se žáky nad učivem z tematického okruhu Místo, kde žijeme - písemné práce – ověření, jak

<ul style="list-style-type: none"> ➤ vysvětlí pojmy domov, národ, vlast, vlastenectví, cizina, stát, prezident, parlament, vláda, volby ➤ vyjmenuje a popíše státní symboly ➤ vyhledá na mapě Evropy ČR, ukáže Čechy, Moravu a Slezsko ➤ na mapě ČR vyhledá významná města a oblasti ČR ➤ na mapě vyhledá, ukáže a pojmenuje nejvýznamnější řeky, přehrady, rybníky a jezera ČR ➤ na mapě vyhledá, ukáže a pojmenuje nejvýznamnější hory, pohoří a nejvyšší vrcholy ČR ➤ pomocí map charakterizuje přírodní prvky ČR – povrch, podnebí, vodstvo ➤ ukáže na mapě a vyjmenuje nejvýznamnější naleziště nerostných surovin, vysvětlí význam těžby pro člověka ➤ ukáže na mapě a vyjmenuje důležité zemědělské plodiny a oblasti pěstování ➤ vysvětlí pojmy služby a obchod ➤ rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích na mapě naší republiky ➤ určí světové strany na mapě (směrová růžice), v přírodě (kompas, buzola) 		<p>žák</p> <p>zvládl jednotlivé výstupy, návaznost, spirálovité opakování</p> <p>- sebehodnocení – vlastní práce, práce ve skupině, jak kdo pracoval, co se podařilo a co ne, kde je třeba přidat, na co se více zaměřit</p> <p>- samostatné práce žáků – referáty, vyhledávání zajímavostí v encyklopediích, internetu</p>
<p>➤ výstupy z RVP ➤ výstupy školy</p>		

4. ročník

Tematický okruh: Lidé kolem nás		
Výstupy	Učivo	Průřezová témata (PT) Mezipředm. vztahy (MV)
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ vysvětlí svými slovy důležitost rolí, které zastávají jednotliví členové rodiny ➤ posoudí potřebu zachování příbuzenských a mezigeneračních vztahů ➤ rozlišuje pojmy práce fyzická a duševní a chápe její důležitost pro společnost ➤ rozlišuje druhy zaměstnání a vysvětlí nutnost a potřebnost práce ➤ dodržuje pravidla soužití ve škole (školní řád) a pravidla slušného chování ➤ vyjadřuje vlastní názory v přiměřené mezilidské komunikaci a respektuje názory druhých ➤ vysvětlí význam spolupráce, pomoci a odpovědnosti ➤ popíše současný stav životního prostředí v obci a navrhuje možnosti zlepšení ➤ vyjmenuje významná místa a kulturní památky obce a okolí 	<ul style="list-style-type: none"> • rodina • příbuzenské vztahy • zaměstnání rodičů, práce • soužití lidí • komunikace, principy demokracie • základní globální problémy životního prostředí • kultura 	<p>PT: OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - Morální rozvoj -řešení problémů a rozhodovací dovednosti VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA - občanská společnost a škola - principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - lidské vztahy</p> <p>MV: <u>Český jazyk</u> Komunikace, dramatizace, četba <u>Výtvarná výchova</u> Lidé kolem nás</p> <p>Evaluace</p>

		<ul style="list-style-type: none"> - pozorování žáka při práci ve skupině, ve dvojicích, podíl na vykonané práci - rozhovor – diskuse se žáky nad učivem z tematického okruhu Lidé kolem nás - písemné práce – ověření, jak žák zvládl jednotlivé výstupy, návaznost, spirálovité opakování - sebehodnocení – vlastní práce, práce ve skupině, jak kdo pracoval, co se podařilo a co ne, kde je třeba přidat, na co se více zaměřit - samostatné práce žáků – referáty, vyhledávání zajímavostí v encyklopediích, internetu
<p>➤ výstupy z RVP ➤ výstupy školy</p>		

4. ročník

Tematický okruh: Lidé a čas		
Výstupy	Učivo	Průřezová témata (PT) Mezipředm. vztahy (MV)
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy ➤ dokáže měřit čas a chápe čas i jako fyzikální veličinu ➤ orientuje se na časové přímce ➤ rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti a současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik ➤ využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti; zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních a památek ➤ pojmenuje některé důležité památky svého regionu ➤ převede některé pověsti, báje, mýty spjaté s regionem ➤ charakterizuje svými slovy některé významné osobnosti a události jednotlivých historických období 	<ul style="list-style-type: none"> • orientace v čase a časový řád • současnost a minulost v našem životě • regionální památky • báje, mýty, pověsti • nejstarší osídlení naší vlasti, Slované, Velká Morava, Přemyslovci, Lucemburkové, Jagellonci, Habsburkové 	<p>PT:</p> <p>MV: <u>Český jazyk</u> Četba bájí a pověstí <u>Matematika</u> Závislosti, vztahy a práce s daty <u>Výtvarná výchova</u> Ilustrace <u>VVP</u></p> <p>Evaluace</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozorování žáka při práci ve skupině, ve dvojicích, podíl na vykonané práci - rozhovor – diskuse se žáky nad učivem z tematického okruhu Lidé a čas - písemné práce – ověření, jak

		<p>žák zvládl jednotlivé výstupy, návaznost, spirálovité opakování - sebehodnocení – vlastní práce, práce ve skupině, jak kdo pracoval, co se podařilo a co ne, kde je třeba přidat, na co se více zaměřit - samostatné práce žáků – referáty, vyhledávání zajímavostí v encyklopediích, internetu</p>
<p>➤ výstupy z RVP ➤ výstupy školy</p>		

5. ročník

<p style="text-align: center;">Tematický okruh: Místo, kde žijeme</p>		
<p>Výstupy</p>	<p>Učivo</p>	<p>Průřezová témata (PT) Mezipředm. vztahy (MV)</p>
<p>Žák: ➤ vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • regiony ČR – Čechy (střední, východní, západní, severní, jižní), Českomoravská vrchovina, Morava (severní, střední, jižní), Praha 	<p>PT: VÝCHOVA K MYŠLENÍ V EVROPSKÝCH A GLOBÁLNÍCH SOUVISLOSTECH -</p>

<p>politického, správního a vlastnického</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ na mapě ukáže jednotlivé regiony ČR ➤ podle mapy popíše povrch jednotlivých regionů, vyhledá řeky, přehrady, jezera, významná města, údaje o přírodních podmínkách a hospodářství ➤ zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích ➤ rozšiřuje si poznatky o sousedních státech ČR, podle mapy tyto státy vyhledá a charakterizuje ➤ na mapě ukáže hranice Evropy, významná města, hlavní ostrovy, poloostrovy, nížiny, horstva, oceány, řeky ➤ zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest po Evropě a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích ➤ vyhledá na mapě některé státy EU a vyčte z mapy základní údaje o nich ➤ shromažďuje poznatky o EU, využívá médií ➤ rozlišuje mezi náčrt, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokouli ➤ orientuje se ve značkách, grafice a vysvětlivkách jednotlivých map 	<ul style="list-style-type: none"> • sousední státy ČR – Slovensko, Polsko, Německo, Rakousko • Evropa a svět • EU • mapy 	<p>objevujeme Evropu a svět - jsme Evropané</p> <p>MV: <u>Český jazyk</u> Vyprávění <u>Výtvarná výchova</u> Cestování <u>Matematika</u> Závislosti, vztahy a práce s daty <u>VVP</u> <u>Anglický jazyk</u></p> <p>Evaluace</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozorování žáka při práci ve skupině, ve dvojicích, podíl na vykonané práci - rozhovor – diskuse se žáky nad učivem z tematického okruhu <p>Místo, kde žijeme</p> <ul style="list-style-type: none"> - písemné práce – ověření, jak žák zvládl jednotlivé výstupy, návaznost, spirálovité opakování - sebehodnocení – vlastní práce, práce ve skupině, jak kdo pracoval,
---	---	---

		<p>co se podařilo a co ne, kde je třeba přidat, na co se více zaměřit - samostatné práce žáků – referáty, vyhledávání zajímavostí v encyklopediích, internetu</p>
<p>➤ výstupy z RVP ➤ výstupy školy</p>		

5. ročník

Tematický okruh: Lidé kolem nás		
Výstupy	Učivo	Průřezová témata (PT) Mezipředm. vztahy (MV)
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě) ➤ dokáže vyjádřit vlastní názory v přiměřené mezilidské komunikaci a respektuje názory druhých ➤ vysvětlí svými slovy význam politických stran, církví ➤ odhadne, jak může vzhledem k svému věku pomáhat nemocným a sociálně slabým 	<ul style="list-style-type: none"> • mezilidské vztahy, pomoc sociálně slabým • právo a spravedlnost • dětská práva, základní lidská práva, protiprávní jednání a korupce, právní ochrana občanů a majetku včetně nároku na reklamaci • chování lidí, ohleduplnost, etické zásady, zvládání vlastní emocionality; rizikové situace; rizikové chování, předcházení konfliktům, protiprávní jednání • vlastnictví – soukromé, veřejné, osobní, 	<p>PT: VÝCHOVA DEMOKRATICKÉHO OBČANA - občan, občanská společnost a stát OSOBNOSTNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA - Sociální rozvoj - kooperace a kompetence MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA - lidské vztahy - etnický původ - princip sociálního smíru a</p>

<p>lidem</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ prohlubuje si znalosti základních práv dítěte, práv a povinností žáků školy, základních lidských práv a chová se podle nich ➤ na příkladu vysvětlí, jak reklamovat zboží ➤ rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl a dohodne se na společném postupu řešení ➤ rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už tolerovat nemůžou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy ➤ vysvětlí pojem demokracie a zná základní principy demokracie ➤ používá peníze v běžných situacích, vysvětlí pojmy vlastnictví soukromé, veřejné, osobní, hmotný a nehmotný majetek ➤ orientuje se v základních formách vlastnictví, používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy ➤ sestaví jednoduchý osobní rozpočet, uvede příklady základních příjmů a výdajů domácností a na příkladech objasní rizika půjčování peněz ➤ popíše a chápe základní podoby a projevy 	<p>hmotný a nehmotný majetek, peníze, rozpočet, příjmy a výdaje domácnosti; hotovostní a bezhotovostní forma peněz, způsoby placení; banka jako správce peněz, úspory, půjčky</p> <ul style="list-style-type: none"> • kultura • základní globální problémy • problémy konzumní společnosti 	<p>solidarity</p> <p>MV: <u>Český jazyk</u> Rozhovor, dramatizace, četba <u>Výtvarná výchova</u> Ilustrace divadelního představení, filmu</p> <p>Evaluace</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozorování žáka při práci ve skupině, ve dvojicích, podíl na vykonané práci - rozhovor – diskuse se žáky nad učivem z tematického okruhu Lidé kolem nás - písemné práce – ověření, jak žák zvládl jednotlivé výstupy, návaznost, spirálovité opakování - sebehodnocení – vlastní práce, práce ve skupině, jak kdo pracoval, co se podařilo a co ne, kde je třeba přidat, na co se více zaměřit - samostatné práce žáků –
--	--	--

<p>kultury</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ poznává některé kulturní instituce ➤ navštěvuje podle možnosti divadlo, kino, koncerty, muzea a výstavy ➤ vysvětlí základní sociální problémy naší společnosti ➤ poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhne možnosti zlepšení životního prostředí obce (města) ➤ vysvětlí pojem konzumní společnosti ➤ popíše stav a problémy životního prostředí ➤ chová se správně k životnímu prostředí a krajině 		<p>referáty, vyhledávání zajímavostí v encyklopediích, internetu</p>
<p>➤ výstupy z RVP ➤ výstupy školy</p>		

5. ročník

<p style="text-align: center;">Tematický okruh: Lidé a čas</p>		
<p>Výstupy</p>	<p>Učivo</p>	<p>Průřezová témata (PT) Mezipředm. vztahy (MV)</p>
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ znázorní a využívá časovou přímku ➤ vysvětlí pojmy letopočet, století, generace ➤ rozšiřuje si historické znalosti o místě bydliště a širším okolí ➤ využívá poznatky z archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro 	<ul style="list-style-type: none"> • orientace v čase a časový řád • současnost a minulost v našem životě • regionální památky • báje, mýty, pověsti • dějiny českého národa – národní obrození, 1. světová válka a vznik 	<p>PT:</p> <p>MV: <u>Český jazyk</u> Báje a pověsti <u>Matematika</u></p>

<p>pochopení minulosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifíků ➤ seznámí se s lidmi a obory, které zkoumají minulost ➤ pojmenuje některé důležité regionální památky ➤ rozliší rozdíl mezi pověstí a historickou skutečností ➤ zařadí do příslušného období významné osobnosti, orientuje se v dějinách českého státu ➤ vyhledá informace o naší minulosti v encyklopediích, internetu ➤ objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů 	<p>ČSR, 2. světová válka, období totality, demokracie</p>	<p>Závislosti, vztahy práce s daty <u>Výtvarná výchova</u> Ilustrace VVP</p> <p>Evaluace</p> <ul style="list-style-type: none"> - pozorování žáka při práci ve skupině, ve dvojicích, podíl na vykonané práci - rozhovor – diskuse se žáky nad učivem z tematického okruhu Lidé a čas - písemné práce – ověření, jak žák zvládl jednotlivé výstupy, návaznost, spirálovité opakování - sebehodnocení – vlastní práce, práce ve skupině, jak kdo pracoval, co se podařilo a co ne, kde je třeba přidat, na co se více zaměřit - samostatné práce žáků – referáty, vyhledávání zajímavostí v encyklopediích, internetu
<p>➤ výstupy z RVP ➤ výstupy školy</p>		